

ARISE Plus Thailand

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทย

และ

มาตรฐานสากลเพื่อการส่งออก

จัดทำโดย :

1

มาตรฐานภาคบังคับ
ตามกฎหมาย

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ข้อกำหนดและเงื่อนไขขั้นต่ำ
ที่ผู้ผลิตและผู้ประกอบการต้อง
ปฏิบัติตามเพื่อให้ได้รับการ
รับรองมาตรฐาน
แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม
ตามการบังคับใช้ทางกฎหมาย

2

มาตรฐานภาคสมัครใจ

ประเทศ/กลุ่มประเทศ เครื่องหมายแสดงการรับรอง

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(EC) 834/2007 (Old)
(EU) 2018/848 (New)

NOP/USDA

JAS

Canada Organic Products
Regulation
SOR/2009-176

Chinese Organic Standard
GB/T19630

มาตรฐานภาคบังคับ ตามกฎหมาย

เป็นมาตรฐานหรือกฎระเบียบของประเทศที่ผู้ผลิต ผู้ส่งออก ผู้นำเข้าต้องปฏิบัติเมื่อต้องการจำหน่ายสินค้าอินทรีย์ในประเทศนั้น ๆ เช่น สหภาพยุโรป (EU) สหรัฐอเมริกา (NOP) แคนาดา (COR) และ ญี่ปุ่น (JAS) เป็นต้น

มาตรฐานภาคสมัครใจ

เป็นมาตรฐานที่เกิดขึ้นก่อนมาตรฐานหรือกฎระเบียบของภาครัฐ และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในประเทศนั้น ๆ เช่น

- มาตรฐานสมัครใจของภาครัฐ

ประเทศเยอรมัน

ประเทศฝรั่งเศส

- มาตรฐานสมัครใจของภาคเอกชน

มาตรฐานภาคสมัครใจ

- มาตรฐานการค้าที่เป็นธรรม

- มาตรฐานตามกลุ่มสินค้าเกษตร

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ของประเทศไทย

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตร และอาหารแห่งชาติ (มกอช)

- เป็นผู้กำหนดมาตรฐาน มาตรฐานนี้เป็นข้อกำหนดขั้นต่ำที่เกษตรกรผู้ผลิตในประเทศจะต้องปฏิบัติตามและหน่วยงานรับรองจะใช้เป็นเกณฑ์ในการตรวจประเมินการผลิตและตัดสินใจในการรับรองฟาร์มที่ได้ปฏิบัติตามเกณฑ์ เพื่อผลักดันให้เกษตรกรอินทรีย์ภายในประเทศมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในระดับสากลมากยิ่งขึ้นโดยในปี 2564 มีการปรับปรุงมาตรฐานเดิมจาก มกษ. 9000 เล่ม 1 - 2552 สู่ มกษ. 9000 - 2564

มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 9000 - 2564

เกษตรอินทรีย์: การผลิต การแปรรูป การแสดงฉลาก การจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์อินทรีย์

ขอบข่ายครอบคลุม

- 1) การผลิตพืช: การเพาะปลูกพืช การเพาะเห็ด การเก็บเกี่ยวผลิตผลจากธรรมชาติ การ ผลิตเมล็ดพันธุ์และส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์
- 2) การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและสาหร่าย
- 3) การเลี้ยงปศุสัตว์
- 4) การเลี้ยงผึ้งและแมลงที่บริโภคได้

โครงสร้างหลักของมาตรฐานครอบคลุม หลักการ วัตถุประสงค์ ข้อกำหนดที่ใช้กับสินค้าทุกกลุ่ม และภาคผนวก

การปรับปรุงมาตรฐานเดิมจาก มกษ. 9000 เล่ม 1 - 2552 สู่ มกษ. 9000 - 2564

ซึ่งมีประเด็นสำคัญในการแก้ไขที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพืชอินทรีย์ดังนี้

1. รวมมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มกษ. 9000 เล่ม 1 ถึงเล่ม 6 รวมถึงการผลิตกุ้งทะเลอินทรีย์

ไว้ในเล่มเดียวโดยจัดการผลิตสินค้าแต่ละกลุ่มเป็นภาคผนวก ดังนี้

ภาคผนวก ข การจัดการการผลิตพืชอินทรีย์

ภาคผนวก ค การจัดการการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์และสาหร่ายอินทรีย์

ภาคผนวก ง การจัดการการเลี้ยงปศุสัตว์อินทรีย์

ภาคผนวก จ การจัดการการเลี้ยงผึ้งอินทรีย์และแมลงที่บริโภคได้อินทรีย์

การปรับปรุงมาตรฐานเดิมจาก มกษ. 9000 เล่ม 1 - 2552 สู่ มกษ. 9000 - 2564

ซึ่งมีประเด็นสำคัญในการแก้ไขที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพืชอินทรีย์ดังนี้ (ต่อ)

2. ในมาตรฐานมีการกำหนด วัตถุประสงค์ หลักการของ การผลิต การแปรรูป การแสดงฉลาก การขนส่ง และการจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่ใช้เป็นอาหาร อาหารสัตว์ ซึ่งในส่วนของ **การผลิตพืช จะรวมถึงการเพาะปลูกพืช การเพาะเห็ด การเก็บเกี่ยวผลิตผลจากธรรมชาติ การผลิตเมล็ดพันธุ์และส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์**
3. เพิ่มความชัดเจนในบางข้อกำหนดและวัตถุประสงค์ให้เป็นไปตามมาตรฐานอาเซียน
4. ย้ายข้อกำหนดเรื่องระบบตรวจและรับรองไปไว้ในเอกสาร -ระเบียบปฏิบัติสำหรับการตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์

การปรับปรุงมาตรฐานเดิมจาก มกษ. 9000 เล่ม 1 - 2552 สู่ มกษ. 9000 - 2564

ซึ่งมีประเด็นสำคัญในการแก้ไขที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพืชอินทรีย์ดังนี้ (ต่อ)

5. เปลี่ยนนิยามเกษตรอินทรีย์

เปลี่ยนนิยามเกษตรอินทรีย์ โดยเกษตรอินทรีย์มกษ.9000-2564 (เล่มใหม่) เป็น

“ระบบการจัดการการผลิตด้านการเกษตรแบบองค์รวม ที่ช่วยทำให้ระบบนิเวศเกษตรมีความสมบูรณ์ ทั้งนี้รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ วงจรชีวภาพ และกิจกรรมทางชีวภาพในดิน เกษตรอินทรีย์เน้นการใช้วิธีการจัดการภายในฟาร์ม มากกว่าการเลือกใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอกฟาร์ม โดยคำนึงถึงสภาพของภูมิภาคต่าง ๆ ที่ต้องมีการปรับระบบให้เข้ากับสภาพท้องถิ่น ทั้งนี้เมื่อเป็นไปได้จะทำให้สำเร็จได้โดยใช้วิธีทั่วไป วิธีทางชีวภาพ และทางกล แทนการใช้วัสดุสังเคราะห์”

มีเล่มใหม่การการเน้นในส่วนของการใช้วิธีการจัดการภายในฟาร์มมากกว่าการเลือกใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอกฟาร์ม โดยคำนึงถึงสภาพของภูมิภาคต่าง ๆ ที่ต้องมีการปรับระบบให้เข้ากับสภาพท้องถิ่น เพิ่มขึ้นจากนิยามเดิมในมกษ.9000 เล่ม 1-2552 (เล่มเก่า)

สรุปเนื้อหามาตรฐาน มกษ. 9000 – 2564

หลักการในการผลิตพืชอินทรีย์

01

ให้ความสำคัญกับระบบและวัฏจักรของธรรมชาติ

02

การใช้พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติอย่างรับผิดชอบ

03

การผลิตอาหารหลากหลายชนิดที่มีคุณภาพสูง โดยใช้กระบวนการที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพคน สุขภาพพืช หรือสุขภาพและสวัสดิภาพสัตว์

04

มั่นใจในความเป็นอินทรีย์ของการผลิตอินทรีย์ในทุกขั้นตอนของการผลิต การแปรรูป การจำหน่ายอาหารและอาหารสัตว์

หลักการในการผลิตพืชอินทรีย์ (ต่อ)

5. ออกแบบและจัดการ
กระบวนการทางชีวภาพที่
เหมาะสม โดยใช้วิธีการดังนี้

01

ใช้สิ่งมีชีวิต (living organism) และวิธีการในการผลิต

02

กรณีการปลูกพืชบก ใช้การเพาะปลูกพืชที่เกี่ยวข้องกับดิน
ตามหลักการใช้ทรัพยากรที่ยั่งยืน

03

ไม่รวมการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปรพันธุกรรม

04

ไม่รวมการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปรพันธุกรรม

หลักการในการผลิตพืชอินทรีย์ (ต่อ)

6. จำกัดการใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอก ในกรณีที่ต้องใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอก การใช้จะจำกัดอยู่ที่การใช้ปัจจัยการผลิตดังนี้

01

ปัจจัยการผลิตจากการผลิตแบบอินทรีย์

02

สารธรรมชาติหรือสารที่ได้จากธรรมชาติ

03

ปุ๋ยแร่ธาตุที่มีความสามารถในการละลายต่ำ

7. ดำเนินสุขอนามัย ความสมดุลของระบบนิเวศในแต่ละภูมิภาค สภาพภูมิอากาศและสภาพของท้องถิ่น

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล

มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ IFOAM

สมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movements: IFOAM) ได้จัดทำโครงการรับรองระบบงานเกษตรอินทรีย์ ภายใต้กรอบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ซึ่งปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกยอมรับเป็นเกณฑ์มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ขั้นต่ำสินค้าอินทรีย์เพื่อการนำเข้า เช่น ออสเตรเลีย, นิวซีแลนด์, ฮองกง, สิงคโปร์ และมาเลเซีย เป็นต้น

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป EU Regulation

ระเบียบที่ต้องทำตาม 2 ระเบียบคือ

1. (EC) 834/2007 ซึ่งว่าด้วยข้อบังคับพื้นฐาน
2. (EC) 889/2008 ว่าด้วยขั้นตอนการปฏิบัติเกษตรอินทรีย์

การแสดงตรามาตรฐานเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรปที่ถูกต้องจะต้องมีเลขรหัสหน่วยงานที่ทำการตรวจรับรองของสหภาพยุโรป ซึ่งระบุประเทศของหน่วยงานผู้ตรวจรับรองกำกับไว้พร้อมกับระบุประเทศแหล่งที่มาของสินค้าอินทรีย์นั้น ๆ ไว้ได้ ตรามาตรฐานด้วย

TH-BIO-140
Thailand Agriculture

ลักษณะเด่นของมาตรฐาน EU คือ เน้นเรื่อง

กระบวนการผลิตที่ยั่งยืน

สิ่งแวดล้อม

คุณภาพ

สวัสดิภาพสัตว์

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป EU Regulation

ข้อบังคับใหม่ของมาตรฐาน (EU) 2018/848

หลังจากการหารือและเตรียมการเป็นเวลาหลายปีข้อบังคับใหม่ (EU) 2018/848 ได้รับการเผยแพร่เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2018 ระเบียบนี้มีผลบังคับในสหภาพยุโรปตั้งแต่ 1 มกราคม 2565 และมาแทนที่ข้อบังคับ (EC) 834/2007, (EC) 889/2008 และ (EC) 1235/2008

โดยมีเนื้อสำคัญที่แก้ไข คือ

- เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้กับความเที่ยงตรงของการผลิตเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะสินค้านำเข้า
- กฎสำหรับการรับรองแบบกลุ่ม ได้รับการพิจารณาใหม่ ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของข้อบังคับแล้ว
- ผู้ประกอบการในสหภาพยุโรปและทั่วโลก ใช้ข้อบังคับเดียวกัน

ข้อบังคับที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ (EU) 2021/1165 ลงวันที่ 15 กรกฎาคม 2021 อนุมัติให้ใช้ผลิตภัณฑ์และสารบางชนิดเพื่อใช้ในการผลิตเกษตรอินทรีย์และจัดทำรายการสำหรับการผลิตพืชอินทรีย์แสดงใน ภาคผนวก 1 และ 2

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป EU Regulation

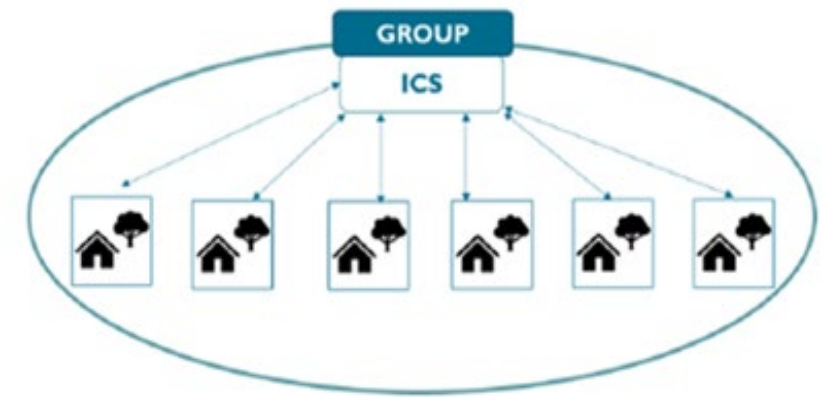
ภาพรวมของกฎเกณฑ์สำคัญที่เปลี่ยนแปลงสำหรับกลุ่ม : การก่อตั้งและระบบตรวจสอบภายใน

กลุ่มของผู้ประกอบการ: องค์ประกอบและขนาด

- จำนวนสมาชิกอินทรีย์ สูงสุดไม่เกิน 2,000 ราย
- กลุ่มของผู้ประกอบการประกอบไปด้วยสมาชิกที่ทำอินทรีย์ หรืออยู่ในระยะเปลี่ยนเท่านั้น, สมาชิกที่มีขนาดพื้นที่หรือมียอดขายจำกัด
- กลุ่มฯ ต้องมีสถานะทางกฎหมาย

รายละเอียดการควบคุมสำหรับระบบตรวจสอบภายใน

- ต้องมีรายละเอียดและความชัดเจนมากขึ้น
- ผู้จัดการระบบตรวจสอบภายในเป็นกฎเกณฑ์สำคัญที่รับผิดชอบหลายหน้าที่ และสามารถสั่งการได้

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป EU Regulation

ข้อบังคับใหม่ (EU) 2018/848 มีข้อบังคับรองที่เกี่ยวข้องมากกว่า 30 ฉบับ

สามารถศึกษาได้จากเว็บไซต์ของ IFOAM ตาม Link นี้

<https://www.organicseurope.bio/what-we-do/eu-organic-regulation/>

โดยใน Link นี้จะนำไปยังเว็บไซต์ของ EU ที่ โดยพยายามค้นหา Current consolidate version จะลดความสับสนได้

มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกา

แผนงานเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ National Organic Program (NOP) ซึ่งดำเนินงานภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา United States Department of Agriculture (USDA) ได้เริ่มนำระบบการตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์มาใช้นปี 2545

มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ญี่ปุ่น JAS

อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมงของประเทศญี่ปุ่น

ข้อแตกต่างของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ญี่ปุ่น

- ส่วนใหญ่กระบวนการผลิต มักคล้ายคลึงกับยุโรปและสหรัฐ แต่มีเอกสารและขั้นตอนดำเนินการต่างกันเล็กน้อย
- ญี่ปุ่นกำหนดให้มีการจัดการ และการตัดเกรด (ระบบเฉพาะของ JAS เอง) – งานเอกสารค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับมาตรฐานสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา
- ญี่ปุ่นกำหนดให้มีการฝึกอบรม เป็นภาคบังคับสำหรับผู้จัดการ และผู้จัดการตัดเกรด

สิ่งที่ต้องพิจารณาในการเลือกมาตรฐานสากลเพื่อการส่งออก

ตลาดส่วนใหญ่ต้องการได้สินค้าที่รับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรปพร้อมกับของสหรัฐ

สำหรับ JAS แนะนำให้ขอเพิ่มเติมหากมีผู้ซื้อที่ชัดเจนแล้วเท่านั้น

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์แคนาดาและออสเตรเลียเทียบกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป หากได้รับรอง มาตรฐานอินทรีย์สหรัฐอเมริกา หรือ สหภาพยุโรป แล้ว จะส่งออกไปที่ประเทศแคนาดา และ ออสเตรเลีย ไม่จำเป็นต้องตรวจเพิ่มเติม

การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อการส่งออก
ใครบ้าง ?? ที่ต้องขอรับรองมาตรฐาน

กรณีเปรียบเทียบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหภาพยุโรป

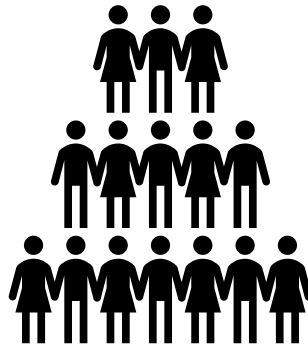
กับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหรัฐอเมริกา

การผลิตในระดับฟาร์ม

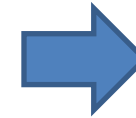
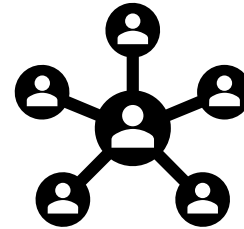
ฟาร์มเดี่ยว

ฟาร์มลูกไร่
ภายใต้บริษัท

กลุ่มเกษตรกร

กรณีเปรียบเทียบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหภาพยุโรป กับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหรัฐอเมริกา

การส่งผลผลิตออกจากฟาร์ม

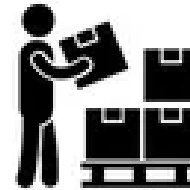
พ่อค้าคนกลาง

ผู้รวบรวมผลผลิต

บรรจุเบื้องต้น

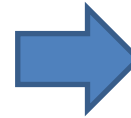
กรณีเปรียบเทียบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหภาพยุโรป กับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหรัฐอเมริกา

การแปรรูป

ผู้แปรรูป (โรงงาน)

ผู้รับเหมาช่วงของโรงงาน

กรณีเปรียบเทียบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหภาพยุโรป กับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหรัฐอเมริกา

การส่งออกและการจำหน่าย

ผู้ส่งออกแบบ Bulk

ผู้นำเข้า

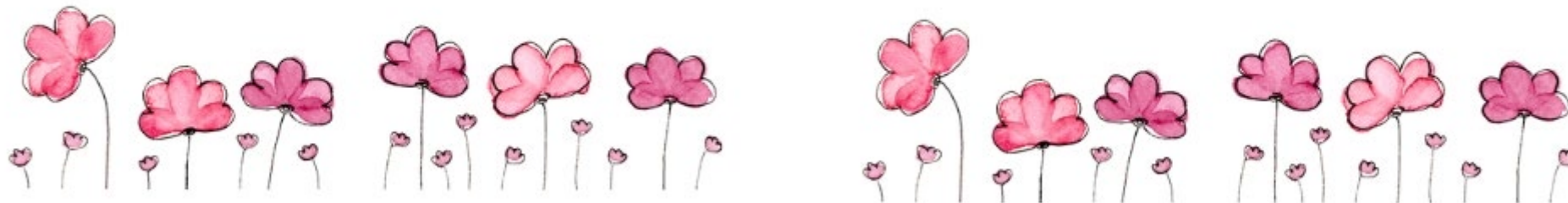

ผู้ส่งออก

แบบผลิตสำเร็จ

ผู้จัดจำหน่าย

การเตรียมตัวเพื่อการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อการส่งออก

ผู้ที่ต้องขอรับรอง

1. ผู้ผลิต / กลุ่มเกษตรกร ตลอดจนการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว
2. ผู้แปรรูปผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์
3. ผู้ส่งออก

เนื่องจากในทุกขั้นตอนของห่วงโซ่ จะต้องได้รับการประกันว่าวัสดุอินทรีย์และวัสดุทั่วไปจะไม่ปะปนกัน และผลิตภัณฑ์อินทรีย์ไม่มีการปนเปื้อน มีการตรวจสอบย้อนกลับความสมบูรณ์ของผลิตภัณฑ์ ในทุกชั้น ดังนั้นไม่เพียงแต่ผู้ผลิตที่จะต้องได้รับการตรวจสอบและการรับรอง ผู้แปรรูป และผู้ส่งออกก็ต้องได้รับการรับรองเช่นกัน

การเตรียมตัวเพื่อการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อการส่งออก

1

ส่วนประกอบ

2

การตัดแยก

3

การควบคุมปริมาณสินค้า

4

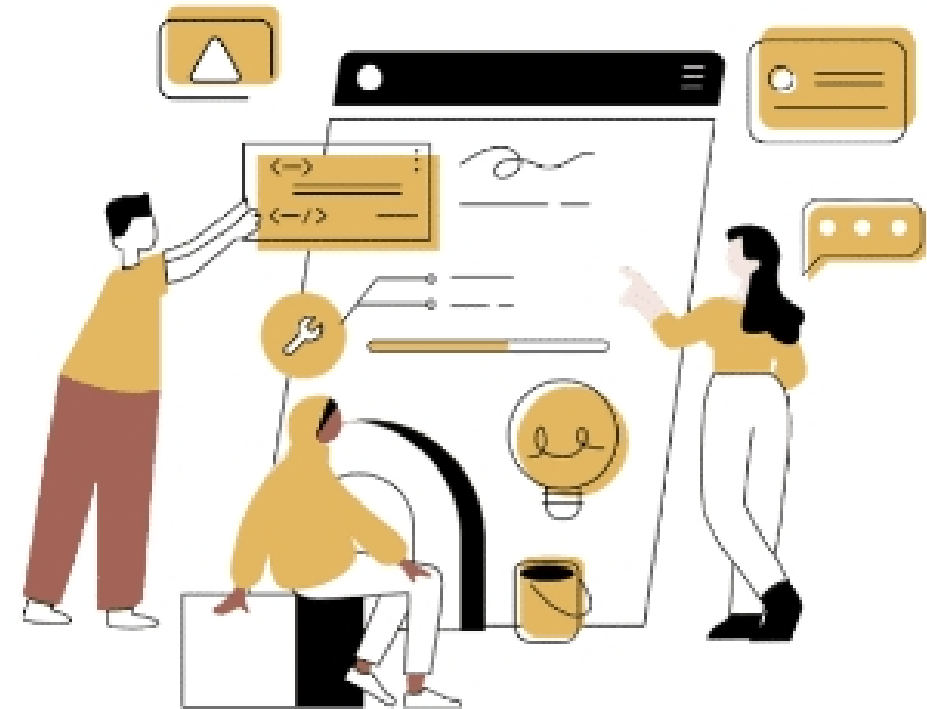
ฉลาก

การเตรียมตัวเพื่อการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อการส่งออก

การส่งออก และการนำเข้า

- ผู้ส่งออก นำเข้าต้องได้รับการตรวจและให้การรับรองดังต่อไปนี้
- ความเป็นเจ้าของ
- ควบคุมการไหลเวียนของสินค้า
- การสอบทวน
- การรมสินค้า
- การจัดทำเอกสาร
- ใบรับรองกำกับแต่ละการส่งสินค้า Transaction Certificates (TC)

การเตรียมตัวเพื่อการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อการส่งออก

หน่วยรับรองควรมีความสามารถดังนี้

- การตรวจสอบ และรับรองฟาร์ม มาตรฐานแปรรูป และสิ่งอำนวยความสะดวกการส่งออก ตามตลาดเป้าหมายของเกษตรกร (สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สวิตเซอร์แลนด์)
- ตรวจสอบมาตรฐานเพิ่มเติมของสมาคมผู้ผลิต เช่น Bioland, Naturland, Demeter และ British Soil Association

For more information

คู่มือวิทยากรการผลิตและการแปรรูปข้าวอินทรีย์ในประเทศไทย
บทที่ 2 มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทยและมาตรฐานสากลเพื่อการส่งออก

